

élet fenntartásához szükséges. Akik vállalják, képesek lesznek befogadni minden jelentkezőt, s nekik lakást, ruhát, enni s innivalót, orvosi ellátást, szakmát tanulhatást biztosítani.

Ez az, ami számunkra ma megtehető. Ha ezt nem tesszük meg, Isten nem használhat bennünket. Az ő tolmácsának több a dolga mint közvetíteni az üzenetet, meg is kell valósítania azt. Az ergon theou vár reánk. Ha kell citátum is, citálok: „Az én eledelem az, hogy teljesítem annak akaratát, aki elküldött engem, és bevégezzem az ő munkáját” (teleiósó autou to ergon). Nem elég tudnunk és hirdetni a jézusi törvénytökéletesítést, teljesítenünk is kell azt, és éppen erről szól a teleiósó.

Misztika, istenkapcsolat nélkül persze semmit sem tehet az ember, hiszen a teremtés okán vertikális szövetségben kell állnia minden embernek a maga lelkiismeretén keresztül Istennel. Csak az Atya akaratának teljesítése biztosítja a szövetség fennmaradását, ti. azt, hogy Isten szövetségi hűségére szövetségi hűségünkkel válaszoljunk. „Az Atya, aki bennem marad, végzi a maga munkáit” /Jn 14,10/ - mondja Jézus. Legyünk készek az Atya akaratának teljesítésére, akkor Ő bennünk maradván el fogja végezni azt, amit a történelmi óra tőlünk vár.

Olcóbban nem lehetne misztikáznunk? Nem valószínű. Nem lehet a tanítvány külön Mesterénél. Ha engem üldöztek, titeket is üldözni fognak. De megtanultuk, s ha elfelejtettük volna, ismételjük át: örömhír vagy tragédia. Nincs harmadik út. A legelmélyültebb válfaja is csupán álmisztika. Igazi misztika kell: vertikális szövetség, amely osztozásra szólít fel. Igazi misztika, amelyben az osztozni nem akarók meghallják: „Miért mondjátok nekem: Uram, Uram...?”

Óbudavár, 1994. augusztus 6.

HABOS LÁSZLÓ

A KOBRA HARAPÁSAI

„Az erőszak-törvény be nem tartására a szeretet-törvény kötelez.”

(Részlet A törvény című versből)

Az Állami Népeességnyilvántartó Hivatal egy számítógépes adatfeldolgozással foglalkozó munkahelyet telepített a börtönben. Nagy érdeklődéssel ültünk be a rabóba, mely K. Marci Jehova tanúja barátunk gyors és vagány autóvezetésének köszönhetően hamar kivitt minket Robozba. Alapos gonddal elkészített irodai termeket találtunk. Az asztalokon terminálok sorakoztak, ezek vastag kábeleken egy nagy központi számítógéphez voltak csatlakoztatva. A munkáltató egy kedves, megnyerő tekintetű fiatalember volt. Elmagyarázta a ránk váró munka elméleti részét, majd mindezt a gyakorlatban is megmutatta. A lakosság lakcímváltozásainak adatait kellett rögzíteni a számítógépen. Hosszú számsorokat és kódokat bepötyögni a gépbe a lehető leggyorsabban és lehetőleg hibátlanul. Mindenki kapott egy vastag köteggel ezekből az űrlapokból, és megkezdődhetett a munka. Miután végeztünk az előttünk levő mennyiséggel, az űrlapokat továbbadtuk egymásnak, így még egyszer rögzítésre kerültek az adatok. Amikor nem ugyanaz a karakter került leütésre, hangjelzéssel jelezte a gép a hibát. Miután a helyes adat rögzült, lehetett lapozni a következő laphoz. Jó munka kellemes környezetben, és ami a lényeg, nagyszerű kollégákkal, ugyanis néhány Jehova tanúval és balesetes elítélttársal együtt dolgozhattunk: Lici, Jani, Tanci, Szevi, Jancsi és én. Lakhelyünk a régi otthonom, a IV/4-es zárka lett. Hamar otthonossá vált mindannyiunk számára, mondhatnánk „paradicsomi” állapotba kerültünk. Délutánonként ide sietett Józsi is, mivel ez a zárka lett a mi „sásfészkünk”.

A IV/4-es zárka kiemelkedett a többi cella közül, olyan legendás hely volt. Nem őrzött egykor hírhedt gyilkost, vagy később kiemelt szerephez jutott kommunista „elvtársat”, legalábbis nem volt tudomásunk ilyenről. Talán emberemlékezet óta mindig főként Jehova tanúi laktak. Nagyon ügyeltek arra, hogy mindig lakja valamely vezető Tanú, mivel olyan titkos helyek voltak kialakítva ebben a zárkában, ahol „tekintélyes” mennyiségű tiltott irodalmat rejtegettek. Úgyesen álcázták a „raktárt”, nem tudtam én sem, hogy hova tünteti el a felelős azt a vastag mennyiségű anyagot. Igaz, nem is kutattam. Tiszteletben tartottam dolgaikat, vallásukat, életvitelüket, még ha nem is értettem egyet velük jó néhány dologban. Zs. tanár úr volt ekkor már ennek a szintnek a nevelője. Ismert ő minket nagyon jól, és a maga módján tisztelt, elfogadott minket. A mackó külsejű emberben érző szív dobogott. Különös nevelő volt. Óvatosan kellett viselkedni vele.

Úgy közeledtem mindig feléje, hogy igazából ne csökkenjen a köztünk levő távolság. Úgy gondoltam, kriti-

kus, éles szituációban hátat fordítana nekünk. Túl szép volt minden ahhoz képest, amit eddig megéltünk. Nem sokáig örülhettünk ennek az idilli állapotnak. Valaki felhívhatta a parancsnokság figyelmét erre a zárkára. Egyik délután megjelent Kobra (Sz. főhadnagy, parancsnokhelyettes) és szétköltöztetett minket a szinten, Jancsit pedig fogdára vitette levelezési szabály megsértése vétsége miatt.

A kilences zárkába kerültem Tancival. Sem mi, sem e zárka lakói nem örültek ennek a kényszerű együttlétnek. Eddig szigorú rend volt jellemző a zárkák összetételére. Egy cellában azonos munkabrigádok tagjai laktak, de innen kezdve felborult a megszokott rend. Gazdasági szállítók laktak ebben a zárkában, de már nem olyan jó emberek, mint annak idején, amikor Imi volt az írnökük. Jó, hogy ketten vagyunk, gondolhattuk Tancival, így valamivel könnyebb az átállás, az elfogadás és az elfogadtatásunk. Belépve a cellába nem láttam el az ablakig, olyan tömény cigarettafüst fogadott. Egyszerű, szemmel láthatóan igénytelen emberek ücsörögtek ágyaikon. Az „írnök urak” ezen túli jelenléte némi zavart keltett a zárka megszokott életében. Kobra átrendezte a fogházat. Valószínűleg nem olvasta főnökének a makarenkói elvrepülő nevelési koncepcióját. Az egész napos együttlétük alatt önmagukat „kezelték”, fegyelmezték az elítéltek. Könnyebb volt betartatni a szabályokat, és figyelemmel kísérni a rabok mindennapjait, ha azonos munkabrigádok egyazon zárkaközösséget is alkottak. Ezen a szárnyon lakott Józsi is, akivel így többet tudtam együtt lenni. Józsi már régen kivívta a tiszteletet zárkájában, így inkább ott tartózkodtam többet, vagy a folyosón, mint a sajátomban. A munkahelyen is nagyon megváltozott a helyzet. Kobra vérszemet kapott, egyre sűrűbben jelent meg és tartott ellenőrzéseket. Ennek senki sem örült. Félt a ránk vigyázó smasszer, stresszben volt a munkáltatónk, és szabályosan rettegték elítélttársaink is. Ezért a megváltozott helyzetért minket tartottak felelősnek, és ezért nagyon haragudtak ránk.

Kobra lecsapott Licire. A beszélőjén barátunkat egyik paptestvére látogatta meg, aki - mivel kilétét nem tudták -, engedélyezett kapcsolattartója volt. A beszélő folyamán váltott néhány szót Gáborral is. A hadnagy észrevette az esetet és jelentette feletteseinek. Kobra lehetőséget látott a dologban és elkezdődött Lici kálváriája. Fegyelmi, büntetések sorozata vette kezdetét. Kapcsolattartó kilétének elhallgatásáért kapott először fogdabüntetést, majd áthelyezték a Kőfémbe fizikai munkára. Figyeltette az embereivel, személyesen ellenőrizte felszereléseit, kereste az esetleges hibákat, melyeket felhasználhat ellene. Igyekeztünk körülvenni testvérünket szeretetünkkel, sokszor kerestük zárkájában, s ezt bizonyára jelentették az emberei Kobrának. Egyik nap megjelent az ÁNH-ban, és hipist tartott. A késemet, amely a kenyér szeletelésére sem volt alkalmas, elkobozta, mondván, hogy túl éles. Félreállított minket - katolikus fiúkat - a többiektől, és undorító, kaján mosolyával az arcán kijelentette, hogy ezentúl ő lesz ami nevelőnk.

Majd megkérdezte, hogy örülünk-e neki? Megpróbáltam közömbös arckifejezést mutatni, amikor mellettem Tanci kellő hanyagsággal odavágta neki, hogy: „nem különösebben”. Tetszett testvérem csípős megjegyzése, s én is elengedtem egy kihívó mosolyt egyfajta jelzés gyanánt, hogy ha kell, mi felvesszük a kesztyűt.

Kobra a civil világban átlagos senki lett volna. Alacsony, vékony testalkatú, gyenge fizikumú, és olyan „tenyérbe mászó” képű, jellegzetesen „na majd én megmutatom” figura volt. Viszonylag rövid idő alatt tornászta fel magát a második parancsnokhelyettesi rangra. Valószínűleg „jó hátszele” lehetett. Igazából nem sok rátermettsége volt a nevelői „munkakör” betöltéséhez. Ez irányú tanulatlanságát hatalomgyakorlással igyekezte pótolni. Félelmet kelteni és a megszerzett félelemérzést fenntartani, talán ez lehetett hatalomra törő célkitűzésének vezérfonala.

A megfelelő útvonalakon jeleztük a kinti testvéreinknek, hogy miként bánnak velünk. Természetesen megkaptuk a megtorló intézkedéseket. Kobra újabb harapása megint Licit sebezte meg. Testvérünk tiltakozó leveleket írt, melyek felbőszítették a főhadnagyot. Az elítéltek számára egyetlen jogorvoslási lehetőség az ügyészi meghallgatás volt. Lici élni kívánt ezzel a „jogával”. Ezt kihívásnak tekintette Kobra. Elrejtett testvérünk szekrényében tiltott tárgyakat: egy kést és egy szexképet, amit természetesen diadalmasan ő fedezett fel. Így már volt indoka, hogy barátunkat újból fogdába zárassa. Tartva a kinti testvéreink reagálásaitól - hogy ne tudjunk a beszélőn üzenni -, embereit odaültette mellénk „fülelőnek”. Bizony nagyon kellemetlen úgy társalogni szeretteinkkel, hogy minden szavunkat hallja egy illetéktelen személy. Persze túljártunk főhadnagyunk okosnak hitt eszén úgy, hogy valamely szabaduló elítél, akivel személyes jó kapcsolatot tartottunk együttlétünk alatt, kivitt magával egy levelet, és egyszerűen a postai úton eljuttatta hozzátartozóinkhoz. A minket ért jogtalanságokról beszámolt a Szabad Európa Rádió. Kobra - ahogy a fogságba esett névadója - harapdált összevissza, ész nélkül, de a sebek, melyeket rajtunk ejtett, csak erősítették „immunrendszerünket”.

Az ügyészi kivizsgálási folyamat „lassúsága” elég esélyt adott a parancsnokságnak az ügy „kellő megoldásához”. Önkényes megfázás fegyelemsértésért csomagmegvonás büntetést kapott testvérünk. Az orvos - Kobra utasítására - nem találta kellően betegnek Licit.

A munkahelyéről próbált ezek után levelet kijuttatni testvérünk. Elcsípték a levelet és ezért tíz napra fogdába zárták. A sorozatos fegyelmi sértések miatt - amik természetes velejárói voltak ennek az ügynek -, maga az ügyész figyelmeztette határozottan, hogy változtasson magatartásán. A Licit ért sorozatos jogtalanságok, aljaságok miatt Jani is kért katonai ügyészi kihallgatást. Úgy gondolta, támogatnia kell a barátját. Ha lehetősége lesz, elmondja az ügyésznek a testvérünket ért „szemétségeket”. Mivel a munkánk nem tartozott a nehéz fizikai munkakörökhöz, társadalmi munkavégzésekre is köte-

leztek, amit a mi sanyargatásunkra kiképzett ügyeletesek előszeretettel hajtottak velünk végre. Az egyik ilyen alkalom volt, amikor az ÁNH legénységét felsorakoztatták a központi ügyeleten abból a célból, hogy takarítassanak velünk az átadásra váró VI. épületben. A munkavégzést irányító ügyeletes megdöbbenésére mi nem indultunk el a többi munkatársunkkal. Megtagadtuk ezt a munkát, mondva, hogy lelkiismereti okokból nem vagyunk hajlandók építeni börtönt. Amíg az épület nem üzemel, mi semmilyen munkát nem végzünk benne. Hivatták a parancsnokot. A helyettese jelent meg, s mivel látta kitartó makacsságunkat, az ebédlőhöz vezető utat söpörtette fel velünk. A Jehova tanú kollégáink rosszallásuknak adtak hangot, hogy mi bajunk van a börtönépítéssel, amikor ők örömmel végezték, kialakítva olyan helyeket, ahova majd hittestvéreik elrejthetik tiltott irodalmaikat.

Valamelyik ügyeletes vamzer hívhatta fel Kobra és kollégái figyelmét könyvtárbeli tartózkodásainkra. Ugyanis utánanézték, hogy milyen könyveket is olvasunk a könyvtár állományából. Rendes volt a könyvtáros, mert kiszivárogtatta, hogy az általunk olvasott írók könyveit begyűjtik és elzárják. Gyorsan összeszedtük - amit sikerült - a számunkra fontos művekből. A vaskos könyvek elrejtéséhez egyetlen megfelelő hely kínálkozott, a hosszú folyosón levő kultúrterem szellőző csövének teteje. A könyvek elrejtésének végrehajtásához összehangolt tevékenységre volt szükségünk. Kiosztottuk a feladatokat magunknak, és ugrásra készen vártuk, hogy csak mi maradjunk a teremben. Miután kimentek rabtársaink, munkához láttunk. Egyikünk megfogta a kilincset, hogy ne tudjanak benyitni. Villámgyorsan a szellőzőcső alá került valamelyikünk. Az asztal tetejére feltett székre tornász ügyességgel felállt, és a feldobott könyveket elrakta, hogy a terem egyetlen pontjáról sem lehetett látni. Majd másodpercek alatt minden visszakerült megszokott helyére és folytattuk az akció előtti tevékenységeinket. Ha valakinek szüksége volt valamelyik elrejtett könyvre, szólt és hasonló módon előszedtük a kért kötetet. Kénytelenek voltunk kemény küzdelmet vívni az elítélt smasszerekkel. Kobrától való félelmükben néhányan az általánostól keményebben bántak velünk.

Izgalmas számháborúba keveredtünk. Sajnos kevés „fa” akadt, amely mögé bújhattunk. A kultúrtermekben, a könyvtárban, az udvaron és egymás celláiban hamar ránk találtak, és elvittek intézeti fenntartási munkavégzésre, mivel a társadalmi munkára való felszólításainknak nem tettünk eleget. Az adott hónap utolsó negyedében „lazán” megtagadhattuk a társadalmi munkára történő kivonulást a „teljesítettük a kötelező harminc órát!” - felkiáltással. A nevelő írnok feladatát képezte volna az elítéltállomány társadalmi munkavégzésének idejét számon tartani. Ez lehetetlen feladat volt. Ezt igyekeztünk kihasználni. A „gyenge karakterű” ügyeletesek esetében sikerrel jártunk, de a keményekkel szemben hatástalan védekezés volt. A takarítást végre kellett hajtatnia. Ha nem társadalmi munkaként, akkor intézeti fenntartási

tevékenységként. Így a „zsiványok” zárkáiban voltunk kénytelenek elbújni a kötelező takarítások elől. A reggeli munkára való kivonulásunk előtti félórányi nyugalomban, melyet a nyüzsgő zárkában megtalált mozgolódásmentes szigeten, az ablak melletti asztalnál, egy stokin ülve Villon verseit olvastam.

A hétvégi napokon délután kettő és négy óra között csendes pihenő volt. Ilyenkor elnémult a zajláda is. A táborban visszafogott nyugalom lett úrrá. Nagyon sokan szundikálásra adták fejüket, néhányan csendes elfoglaltságot találtak maguknak (leveleket írtak, rajzolgattak, olvastak, játszottak). Ha az időjárás engedte, ilyenkor az udvaron beszélgettünk. Amikor az épületeken belül kényszerültünk tartózkodni, többnyire egyéni tevékenységeinkkel töltöttük el a csendes pihenő idejét. Néha ilyenkor vívtunk sakkjátszmákat Józsival.

Amikor egy nap leforgása alatt többünknek kellett áttanulmányoznia a heti irodalmat, beosztottuk az írás útvoalát. Amikor zárkazaráskor került hozzám az anyag - azzal, hogy reggel tovább kell adnom -, az éjszakai lehetőséget kellett igénybe venni. Csak a mellékhelyiségben volt mód a világítás használatára. A Tanú zárkatársak mindig ilyenkor olvasták tanulmányaikat, vagyis sorba kellett állnom. Igyekeztem ébren tartani magam, amíg alkalmas időpont nem kínálkozott az olvasásra.

***

Negyven éve, április negyedikén „szabadult fel az ország” és ilyen kerek évfordulós, nagy állami ünnepeken került sor már néhányszor amnesztiára. Hát felerősödött a csodára várás, amit a smasszerek még mesterségesen tápláltak is.

Ahogy közeledett az a bizonyos nap, ellepte a tábort az amo-láz (amnesztia). „Szavahihető smasszertől halottam”, „az egyik elítélt rokona a minisztériumból tudatta” stb. terjedtek ilyesféle információk. Komolyan elgondolkodtunk mi is, mivel eddigi ittlétünk alatt nem volt ilyen nagy feszültség a levegőben. Megegyeztünk, hogy jobb, ha nem számítunk rá, inkább kellemesen, mint kellemetlenül csalódjunk. Már húsz hónapja nem láttam a kinti világot, nagyon vágytam egy kis szabadságra. Elbizonytalanodtam, szerettem volna hinni a csodában, hogy már akár holnap lehullhat kezeimről a bilincs. Az ünnepnap délutánján bezárták minden cella ajtaját, többször is megszámoaltak bennünket, és fegyőrök lepték el a börtön területét. Egyre feszültebb lett a légkör. Idegesen mászkáltak néhányan a zárkában. Olyan voltam én is, mint az a kisgyerek, aki nagyon várja a Karácsony estét. A nagy drámai pillanatban, amikor megszólalt a várva várt hangszóró, a csoda elmaradt. Csupán néhány balesetes, öreg, és gyógyíthatatlan beteg elítélt foglalhata imába a kormány nevét. Hatalmas csalódás telepedett a táborra. Nevettünk magunkon és jópofa viccelődéssel próbáltuk oldani a feszültséget a zárkánkban. Néhány nap alatt visszazökkent az élet a régi kerékvágásba, és ment minden tovább, mint eddig.

A következő országos behívás után két újabb testvérrel bővült közösségünk. Géza a tizenkettedik láncszem, akit az ÁNH-ba osztottak be munkavégzésre. És Petya testvérünk a tizenharmadik láncszeme a BKV-nak. És jöttek a tiltakozó levelek Nyugat-Európa számos országából. és a harapós Kobra elbukott. Valószínű, hogy magának Varázslónak (V. pszichológus) volt az ötlete, hogy ő legyen a nevelőnk. Kobra stratégiája, a megfélemlítés csak olaj volt a tűzre. A Varázsló stratégia a lecsillapítás volt. Hetente hívatott az irodájába, hogy nevelői teendőit velünk szemben ellássa. Kibontatlanul adta át szeretteink leveleit, előttünk zárta le azokat, amiket mi írtunk, s megígérte, hogy sorba hazamehetünk egy-egy hétre. Ígéretét betartva először Lici, majd Jani is magába szívhatott egy kis szabad levegőt.

Az eddigi gyakorlattól eltekintve Petya börtönfokozatot kapott. A börtönrészleg egy külön világ volt és mi nem láthattunk bele. Így csak a heti nevelői találkozókön lehetünk együtt új testvérünkkel. Nevelői írónként tevékenykedett. Mint gyógypedagógus hamar átlátta az ott folyó, szakmailag is elfogadhatatlan munkát. Megismerhettük testvérünkötől Varázsló „filozófiáját”, miszerint szerinte „elviselhetővé kell tenni a börtönt az elítélt számára, hogy a börtön is elviselje az elítéltet”.

Kéthavonta, amikor a börtönösöknek volt beszélőjük, a fogházban tisztasági szemlét tartottak. Ilyenkor minden elítélt a saját zárkájában takarított órákon keresztül, így nem kellett odafigyelni ránk, vagyis a smasszer állomány nyugodtan figyelhetett a beszélőre. Úgy tizenegyre már fénylett minden zárka, de a szemlét végző tisztviselők megvárakoztatták a jó népet. Legalább harmadszor szólítottak fel a szemlére való felkészülésre, de semmi mozgás sem történt. A régebbi rabok tudták, hogy csak időhúzás az egész. Ebédosztásig nyugalomnak kellett lennie a táborban. Így a zárkafelelős szűrős tekintete ellenére ágyamnak támaszkodva könyvem olvasásába kezdtem. Mindenki tudta, hogy „pofára” megy a szemlézés. Amelyik zárkával ki akartak tolni, ott úgyis találtak valamilyen kifogásolható dolgot. A televízió nélküli cellák lakói, ha kellően megvették aszintest, akkor kapnak készüléket, s ahonnan elvették, azok pedig találtak maguk között egy bűnbakot, akin kidühöngheték magukat. („A hülye Zoli koszos bakancsa miatt veték el a tévét!”)

Feszültségoldásként ilyenkor a délutáni mozi vetítőjébe valamilyen jobb filmet fűztek be. Mondjuk a nagy pofonosztó, Piedone valamely kalandját. Örömmel nyugtáztuk mindig ezt a tényt, mivel így legalább két órára garantált volt a közösségi találkozási lehetőségünk, valamilyen „üressé” vált zárkájában.

Közben Józsisal nagyon jól összebarátkoztunk. Rengeget mesélt közösségéről, s észrevette rajtam, hogy mennyire vágyom ilyen testvérbaráti közösségre, korombeli fiúk és lányok társaságára. Szinte olyanok lettünk, mint az ikertestvérek. Boldogok voltunk egymás szeretetében. Nyitott könyv lettünk egymás számára, s mivel annyira hasonló erők mozogtak bennünk, fél sza-

vakból is értettük egymást. A sok mély baráti beszélgetés mellett együtt sakkoztunk (bevallom, jobban irányította a figurákat nálam), és mindketten megpróbáltuk verssorokban is rögzíteni szabadon szárnyaló gondolatainkat. Biztos voltam benne (talán ő is bennem), hogy bármikor, bármiben számíthatok rá. Megírhatta érzéseimet, gondjaimat közösségének, mivel kaptam egy igen kedves és tartalmas levelet egyik közösségi testvérétől, K. Gabriellától. Megírta a leányzó, hogy várnak maguk közé a közösségükbe szabadulásom után. Csodálatos érzés volt olvasni e sorokat, hogy néhány, még ismeretlen testvér baráti szeretetkapcsolatába kerülhetek. Örömmel válaszoltam igent az egymás jobb megismerését elősegítő levelezésre.

Délután háromra beszéltek meg a BKV találkozót a sportpálya szélén, a már megszokott helyen. Korábban elindultam, mivel szerettem volna gondolataimat összeszedni, még egyszer ráhangolódni az olvasott írás gondolatmenetére. A kerítés közelében sétálgattam a messzi távolba tekintve. Szemeim kerestek valamit a távolban megbújó tájban. A Velencei-hegység dombvonulatán pihentek meg szemeim. Előjöttek bennem erdélyi utazásaim emlékképei, a Békás szoros, a Gyilkos-tó körüli hegyvidék és az inycsiklandozó kolbász története. „Letáboroztunk a tó szélén. Amíg Gyurival nekiláttunk a sátrak felveréséhez, a lányok elmentek megnézni a vásáros standok portékáit. Vacsorához készülődve elővettem a hátizsákomból a megmaradt utolsó szál kolbászt, és az orromhoz emelve hagytam, hogy csiklandozzanak a kellemes illatok, előre élvezve a finom ízt majd a számban. Izgatottan tértek vissza a lányok, kérdezve, hogy milyen kajánk van, mert van ott egy kisfiú, aki ma még nem evett semmit. Összeszedtek néhány konzervet és már szaladtak volna, amikor Zsuzsa kezébe nyomtam a szál kolbászt. Boldog mosollyal és egy nagy korondi kancsóval érkeztek vissza a lányok. A kissrác bátyja adta ajándékba a dísz tárgyat, miután látta a kolbászt majszoló kisöccse önfeledt örömét...”

A visszaemlékezés örömeivel fogadtam, mint egy házigazda, a találkozóra érkező testvéreimet. Az együttlétek az egymásra figyelésről, az egymás gondjainak átérzéséről, segítségnyújtásokról is szóltak az együtt gondolkodáson felül. Ténylegesen mindenünket megosztottuk egymással: gondjainkat, örömeinket, és a vacsorák örömeinek fokozására félretett finomságokat.

***

Elérkeztem a mérföldkőhöz, azaz kedvezménytárgyalásra kellett mennem. Ez az a pillanat, amely a „rendes” rabot élteti. Ezért hajt, ezért teljesít olykor erején felül, ezért nyel és hunyászkodik meg, ezért válik egyik-másik talpnyalóvá, és ezért vamzerkodik oly sokan, hogy megkapják a kedvezményt, azaz elengedjék a kiszabott büntetésük egyharmadát. A kedvezménytárgyalást lefolytató bíró előtt ott van a nevelő véleménye, a bizonyítvány, a nevelési munka eredménye. Csupán egy „igen”-t kell kimondania az elítéltnak arra a kérdésre,

hogy megbánta-e tettét. Futószalagszerűen folynak ezek a tárgyalások. A bíró kérdésére természetesen „nem”-mel válaszoltam, megbuktatva a nevelési munkát. Nem ért meglepetésként a határozata, miszerint le kell töltenem a kiszabott ítéletemet. Terveket készítettem a hátralevő időre, a tízhónapnyi „szabadidős” elfoglaltságomra. Az elolvasásra váró könyvek listáját nézegettem: Moldova, Sántha, Szentmihályi Szabó regényei vártak rám. Amiről eddig csak álmodni mertem, beteljesedni látszott. Megírta Varázsló az eltávos papíromat és már csak a parancsnok aláírására kellett várni. Amikor végre kedd délután a civil ruhámban tértem vissza a körletbe, a szabaduló zárkába, csak akkor kezdtem elhithetni magammal, hogy hazamehetek. Nehéz szavakba foglalni az érzést, amit ekkor éreztem. Abszolút csúcstartó voltam a huszonegy hónapos megszakítás nélküli ittlétemmel. A négy szabadulóval én sem tudtam igazán aludni. Néhányszor egy-egy rövid időre elszundikáltam, de az izgalom mindig hamar felébresztett.

Némi szorongással szálltam a vonatra Baracska állomáson. Igyekeztem ez izgalmas hajnalon az ismerős, de egy kicsit megváltozott utcán a szülői ház felé, remélve, hogy még otthon érem apámat. Meglepődött e korai csengőszó hallatán, és a „vendég” láttán is, de szemem észrevettem az öröm jeleit. Talán egy kicsit vidámabban kezdi majd ma a munkáját, gondoltam, miközben átöleltük egymást. Édesanyám könnyei hivatlanul is végig gördültek arcán, amikor meglátott. Itthon voltam végre, még ha nem is „véglegesen”, de láthatóan örültek a váratlan meglepetésnek. Nem akartam az akkori elbúcsúzást felidézni, hanem csupán csak örülni ennek a lehetőségnek. Kerestem a változás jeleit édesanyámban, miközben beszélgettünk. Nem akartam faggatni őt semmiről sem. Vártam, ő mondja el, hogy most mit, hogyan érez velem és az „üggel” kapcsolatban, ami nekem oly fontos megélő és megoldandó feladat volt.

Programot szerettem volna készíteni magamnak erre a néhány napra. Mágnesként mászkálni e szabad világban, magamhoz vonzani minden szépet és jót, hogy erőt adjanak nekem, és általam testvéreimnek a további börtönnapokra. A szabadon töltött napok alatt meglátogattam „keresztapámat” és kedves családját. Vége-hossza nem volt az információcserének. Jó volt hallani, hogy komoly munkálkodásokkal telnek az országot építő testvérbarátaink mindennapjai. Érdekes volt újra látni a szinte már elfelejtett főváros színes forgatagát, lüktetését. Megálltam a járda közepén és hagytam, hogy lökdösve kerülgessenek az emberek. Bizonyára akadt olyan, akinek tényleg sietős volt az útja, de kedvem lett volna odakiáltani nekik, hogy álljanak meg egy pillanatra és vegyék észre egymást.

Örömmel üdvözöltem Gábort és Máriát saját otthonukban. Nem változott semmi kedves barátomon, ugyanaz a mindent sejtető mosoly jelent meg arcán, amit olyan jól ismertem. Eljött Imi is, és mi késő estig csak beszélgettünk, és meséltünk mindenről, amit akkor oly fontosnak gon-

doltunk. Közben Mária (miután intézkedett) átadta nekem a telefonkagylót, mert valaki beszélni kívánt velem. Andrea volt a vonal másik végén, és a felől érdeklődött, hogy volna-e rá lehetőség, hogy személyesen is találkozzunk. Megbeszéltük, hogy másnap reggel a Moszkva téren összefuthatunk. „Aludni” Imihez mentem, aki a város másik felén lakott. Jócskán az éjszakába nyúlóan beszélgettünk. Meghallgattam a megélt tapasztalatait a szabadulás utáni napok nehézségeiről, az új környezetbe való beilleszkedésének akadályairól és örömeiről.

A beállított óra csörgőjének hangját elnyomta a rádobbott párna, így a megbeszélt találkozó időpontjában a buszmegálló felé igyekeztem testvérem noszogatója nyomán. Csupán egy órával értem oda később, de bosszantott a dolog, nem ismertem a pontatlanság érzését. Egyszer csak ott állt előttem a lány (szerencsére ő más időpontra emlékezett). Sétáltunk, beszélgettünk, ismerkedtünk. Jó volt látni azt a lányt, akinek levelei örömet szereztek azokon a nehezen elviselhető napokon. Érdekes volt hallani gondolatait, elképzeléseit az élet néhány fontosnak vélt dolgáról. Miután elbúcsúztam Andreától, egy rövid sétára indultam a Petőfi-hídon. A korlátnak támaszkodva figyeltem a Duna hullámzó vizét, és a lassan közlekedő hajókat. Hallgattam a város nyüzsgő zaját és a csendes trágyaszarvas jutott eszembe. Valahogy ez a zaj most jobban melengette lelkemet. Később a Boráros térre mentem, ahol Gabriellával volt találkozóm.

Kértem Józsi még bent, hogy meséljen erről a lányról, mégis milyen? Sok szépet mondott róla és hozzátette, hogy biztosan láttam már valahol. Megdöbbenett és egy pillanatra megzavart a felismerés. Ott állt előttem az a lány, akit oly nagyon kerestem, akinek szomorú tekintete belevésődött szívembe évekkal azelőtt egy közösségi találkozón. Az öröm és a félelem érzése viaskodott bennem. Örültem a „nagy találkozásnak”, de féltem, hogy hamar el is illanhat. Sétálgattunk a Gellérthegyen és beszélgettünk. Szó volt Józsiéről, a börtönről, az ÉVITÁ-ról (Józi közösségének neve) és természetesen magunkról. Legyőztem a bennem levő gátlásokat és finoman megtudakoltam a választ a nagy kérdésre. Talán még ő is hallotta puffanását a kőnek, ami leesett akkor szívemről. Onnantól kezdve megváltozott a színe a faleveleknek, a felhőknek és mindennek körülöttünk. Sajnos kegyetlen nagy úr az idő. Lesújtott pallósával és búcsúzásra kényszerített. Vágytam rá, hogy láthassam még e pár napban, ami a szabadságból hátravolt. Megkérdezte, milyen programokat terveztem magamnak. Néhány testvérbaráti beszélgetés, és egy mozielőadás szerepelt terveim között. A Gandhi-filmet mindenféleképpen szerettem volna megnézni. Nagy boldogságomra felajánlotta, hogy szívesen megnézné velem a filmet, ha akarom. Nem hinném, hogy akadt aznap este boldogabb ember nálam Budapest utcáin. Azzal a bizonyos kellemes bizsergéssel a szívemben mentem haza. Ezután furcsa kettősség volt bennem. Egyrészt megállítottam volna az idő múlását, mivel élveztem a „szabadságot”, másrészt siettettem volna a napok múlását, hogy minél hamarabb

találkozhassak ezzel a kedves lánnyal. A Gandhi-film nagy élmény volt minden szempontból. Egyrészt olyan értékeket mutatott meg, amelyeknek igazán fontosnak kell lenniük a magunkfajtanak. Másrészt kellemes volt a „társaság”, akivel a film végén még megbeszéltük a látottakat. Nehezen tudtam elbúcsúzni Gabitól, fájt a felismerés, hogy csak egy eltávos rab vagyok.

A hátralevő napokban találkoztam még néhány nagyszerű testvérbarátunkkal, meghallgatva életükről szóló beszámolójukat. A csütörtök este félbeszakadt beszélgetésünket lakásuk közelében levő parkban folytattuk Gáborral. Legalább a tizedik kört jártuk a kicsiny parkban, amikor feltűnt egy fiatalember zavart viselkedése. Rájöttünk, hogy feladata a megfigyelés lehet, csak nem tudtuk, melyikünkre van „ráállítva”. Elindultunk feléje, hogy kérdőre vonjuk, de az illető elillant. Tudtam, hogy „figyelő” szemek kísérik jó néhány testvérünket. Valószínű, hogy minket is megfigyelés alatt tartottak bizonyos személyek. Az egyik nyári táboron „felfedte” magát Pisti. Testvérként ismertük meg és annak is gondoltuk. Sikertelen disszidálási kísérlete után alkalmazta a hatóság. Jelentéseket kellett tennie a bokros fiatalok tevékenységeiről. Az együttléteink alatt megismerte életünket, mely szimpatikussá vált számára. Rátalált Jézusra és a lelkiismerete nem engedte, hogy besúgó legyen, ezért, vállalva a következményeket, „leszerelt”. (Néhány év múlva sikerült nyugatra szöknie.)

Elmentem a vasárnap esti közösségi szentmisére. Gyusza tartott ott előadást a kartondobozok között való élés nagyszerűségéről. Természetesen be kellett számolnom a jelenlevőknek röviden a BKV-ról, s megköszöntem szeretetteljes odagondolásaikat, ami tényleg sok erőt adott nekünk. Jelen volt két adventista barát is, akiknek a börtönben levő hittestvéreikről adtam hírt. Aztán elköszöntem Gáboréktól, Andreától, akitől kaptam egy kis ajándékot. Egy kis oroszán figurát, hogy legyen olyan bátor, mint az állatok királya. A vonaton még váltottunk néhány szót Gyuszával, erősítve egymást, hogy a lehetőségekhez képest igyekezzünk kihozni magunkból a maximumot feladataink megvalósításához.

Az utolsó napomat a családomnak szenteltem. Sok mindenről beszélgettünk, és jó volt látni, hogy ha nem is oly sokat, de valamicskét elmozdult a mutató szüleimnél az elfogadás irányába. M. Laci testvérbarátom vitt el autójával Baracsára, s nem sokkal éjfél előtt felnyílt előttem a sorompó.

Másnap boldogan számoltam be testvéreimnek szabadságomon szerzett tapasztalataimról, élményeimről, s átadtam a szívből jövő jókívánságokat és üzeneteket. S aznap este én vendégeltem meg barátaimat mindenféle földi jóval, amit sikerült behoznom. Izgatottan várta Józsi barátom a híreket közösségéről, s miután azokat ismertettem vele, elmeséltem élményeimet Gabiról. - Igazad volt e lánnyal kapcsolatban! - mondtam. Egyrészt tényleg nagyszerű teremtés, másrészt tényleg találkoztam már vele. Nem is egyszer, sőt. vagyis igazából egyszer láttam ott, ahol oly szomorúan gitározott, s azóta

oly sokszor itt bent, lelki szemeim előtt. - Te belezúgtál! - jegyezte meg testvérem igen találóan a maga módján.

Valami megváltozott bennem, s ezzel egy új életszakasz kezdődött számomra. Az eddig szürke ég ezután kék lett. Az eltávozás legszebb pillanatait sokszor felidéztem még magamban, izgatottan olvastam Gabi levelét. Igazán kedves volt, hogy visszaérkezésem éjszakáján írt. Gondolt rám, amikor kissé nehéz szívvel beléptem újra e nehéz világ „ajtáján”.

A következő napok folyamán sokat beszélgettem a fiúkkal. Hiszen a távollétem alatt is történtek események. Petya testvérünk a pszichológusok közötti harc áldozata lett, és fogdába zárták. Jelentéktelen problémákat felfűjva játszották hatalmi játszmáikat egymással, egymás ellen az elítéltek kárára azok, akik elvileg az elítéltekért dolgoztak.

Közben jó volt megismerni és felfedezni Gézát. Ő nő, és olyan szépen és határtalan boldogsággal beszélt Anikójáról. Ismerkedő beszélgetéseink alkalmával megállapítottuk, hogy nincs szebb dolog a világon az őszinte, tiszta szerelemnél. Már nem kellett vágyakoznom erre az érzésre, itt volt bennem. Gyengén és törekenyen, de itt volt és én erősíteni akartam. Jani barátom is észrevette a változásokat rajtam. Nem maradhatott titok az érzés, mely boldogította lelkemet. A munkából való beérkezésünk után már én is siettem az ágyamhoz, keresve Gabi leveleit. Boldogan olvastam sorait, hisz minden érdekelt, ami vele, körülötte és benne történt.

Közben Petyát elszállították a Gyűjtőbe, hogy ott töltsen le szabadságvesztésének idejét. Géza is CSG (A fehérvári közösség neve - Csibészek és Gazfickók)-tagként érkezett, Tanci és Jani közösségi testvéreként. E fehérvári fiatalok nagyszerű közösség voltak, mivel Gyuszával együtt négyen jöttek a CSG-ből a BKV-ba.

A könyvvásáron vásárolt könyvek olvasásával töltöttem az estéim nagy részét. Minden könyvvásár alkalmával több jónak ígérkező könyvet megvásároltam. Szerettem volna hazaküldeni a könyveket, persze kiolvasottan.

A munkáltatónk, mivel valóban meg volt elégedve a munkánkkal, minden hónapban felterjesztett jutalmazásra. A nevelőőrnek kérdésére, hogy milyen jutalmat szeretnék, a soroson kívüli jutalombeszélőt kértem. Mivel enyhébbé vált a kapcsolattartóinkra vonatkozó szigor, a következő beszélőkre testvérbarátaimat is elhívhattam. M. Lacit és Pannit, a következő alkalommal V. Lacit és Ottíliát. Jó volt elbeszélgetni velük, megtudni, hogy hogyan alakul barátaink élete. Amíg a kinti testvéreinknél mozgalmasan telt a nyár, mindenféle jó programokkal, melyek hasznosak voltak a léleknek és testnek, addig itt bent lelassult az idő.

Vágytam nagyon látni Gabriellát, s mivel jelezte, hogy szívesen meglátogatna, hát elhívtam. A már megszokottnál is nagyobb izgalommal vártam a beszélőt. Amilyen örömteli volt a találkozás élménye, olyan szívszorító a búcsúzása. Rövid ez a két óra, ami rendelkezésre áll. Annyi minden mondanivalója volna az embernek! Szeretné úgy közölni a másikkal, hogy az igazán megértse

ezt a világot, ami itt bent van. Adni szerettem volna magamból, hogy elvigyen magával valamit belőlem. Ő nem tudta, de itt volt velem, bennem élt és a puszta létével is segített elviselhetővé tenni a nehezen múltó napokat. Ragyogott az asztal másik oldalán ülve. Szépsége, könnyed vidámsága, és sugárzó szeretete jelentette a fényt, amit elhozott tőle a beszélőről ebbe a sötét világba. Szerettem volna kialakult érzéseimről beszélni vele, de a beszélő adta lehetőséget nem éreztem alkalmasnak.

Adventista barátaink, akikkel nagyon jó baráti kapcsolatot hoztunk létre, talán, mert ők is kevesen voltak és nagyon összetartottak, nehézségek elé néztek. Ők vegetáriánusok voltak. Szinte semmit sem ehetek abból, amit itt adtak. A csomagjaikban beérkező mennyiség nem tarthatott ki egész hónapra. A parancsnokság engedélyezte, hogy amennyiben ötnél többen vannak, főzhetnek a konyhán maguknak. A létszám fenntartása érdekében, és testvérünk hatalmas szeretetéből fakadóan Géza is vegetáriánus lett. Csendes, de nagyon összetartó közösség voltak. Identitásukat megtartva, a külső formák megtartásával igyekeztek megélni a börtönben levésüket.

Hajnali öt van, az augusztusi napfelkelte a kultúrterem rácsos ablakából is csodálatos. Józsi szerint olyan misztikus, mint a templomban az oltáron égő gyertyák fényjátéka. Csupán néhány nyugodt percünk van, de kiváló alkalom az előttünk álló napra való erőgyűjtéshez (az imához, rövid elmélkedéshez). Igyekszünk megfogni ezeket a pillanatokat, mert ezek a mieink. Senki, de senki sem veheti el tőlünk, mert nem adjuk oda másnak, csak az Istennek. Egy idősebb elítélt kívánt megismerkedni velem az egyik délután. Bemutatkozása után kiderült, hogy nagy futballrajongó (fia válogatott labdarúgó játékos), és miután megtudta, hogy a sportújságban olvasott játékosok az én öcsém, beszélgetésbe elegyedtünk. Hétről hétre felkeresett a későbbiekben és hozta a friss információkat öcsköseim sportteljesítményeiről. Időnként kéregetett tőlem egy kis élelmet, amit valószínűleg elcserélt cigarettára. Mindig nagyon várta a csomagot fiától, ami persze sosem érkezett meg. Szabadulása előtt felkeresett és megköszönte kedvességemet, segítőkészségemet és megígérte, hogy szabadulása után, ha lesz pénze, mindent visszafizet az öcséimen keresztül. Biztos voltam benne, hogy nem valósítja meg ígéretét, de mégis jól esett ez a gesztusa.

A stúdiós (balesetes elítélt) civilben ismert színész-komédiás, érdekes figura volt. Hamar átlátott a szitán. Megpróbált - és sikerült is - a lehetőségeihez képest ügyesen manőverezni. Jólakatta a kecskét, és a káposzta sem fogyott el. A távolságot minden irányban megtartva, saját céljait előtérbe helyezve végezte munkáját. Jóindulatának köszönhetően többször meglátogattuk a munkahelyét, ahol alkalmunk nyílt hanglemezeket hallgatni. Egy-egy félórára élvezettel hallgathattuk kedvenceink meglevő albumait.

Az ötös épület felső szintjének egyik zárkájában - ahol nagyszámú roma elítélt lakott - többen megerőszkoltak egy fiatal srácot. Megdöbbenve hallottam az esetről.

Homoszexuálisokról tudtam, a sertéstelepen történt fajtalanokodásokról is értesültem rabtársaimtól és valahogy a börtönélet velejárójának tekintettem. Az erőszak mindennapos vendég volt a fogházban, de ez a csoportosan elkövetett aljasság felkavart, idegesítővé vált számomra a tehetetlenség, az általános közömbösség ez ügygel kapcsolatban. A munkahelyen a számítógépeken időnként karbantartási munkákat végeztek, s az így szabaddá vált félórát beszélgetéssel töltöttük. Az új Tanúk nagy érdeklődéssel fordultak felénk. Hamar hitvitákká alakultak a beszélgetések. Egy ilyen esetről örömmel hallgattam Tanci testvérem érvelését kedvenc csuhás szentem védelmében. Hamar gúnyolódásba kezdtek a Tanúk, főleg a katolikus egyház hittételei, hittanai ellen. Jól megtanulták a leckét. Érdekelte volna, hogy milyen könyvből tanultak, hogy ilyen egységesen, gondolkodás nélkül leszóltak évszázados, évezredes hagyományokat, történéseket.

A hétvégi közös beszélgetéseink alkalmával jó volt hallani testvéreink kiállásait a munkahelyi konfliktusaikban. Licinek a Kőfém gyárban, Janinak a tehenészetről, Józsinak a felszer raktárban.

KIRÁLY IGNÁCZ

KONFLIKTUSKEZELÉS A MINDENNAPOKBAN

A konfliktus nem azért van, hogy elkerüljük, hanem, ha már adódott, akkor megoldjuk. Minél közelebbi kapcsolatainkat érinti, annál nagyobb kihívást jelent. Szeretteimet érintő konfliktusok súlyát nem azok tartalma dönti el csupán, hanem a személyes érintettség mélysége. Tekintsük át a leggyakoribb ütközési élettereinket azzal a céllal, hogy a jó alapelvekre épülve nagyobb esélyünk legyen a szeretet rendjéhez igazodó megoldásokra.

1./ A család, mint a konfliktus kezelés és megoldás gyakorló tere. Minden autonómia igény mások igényével való ütközés forrása. A családban a szülők, a felnőttek alapvetően fölényhelyzetben vannak. Természetes, hogy a gyerekek, unokák a maguk autonómia igényét velük szemben fogalmazzák meg elsősorban. Másodsorban pedig a testvérek egymással szemben teszik ezt. Minél nagyobb a gyermekek közötti „territoriális” (élettér tágitó) küzdelem, annál inkább kell a szülőknek önvizsgálatot tartaniuk fölényhelyzetük visszaéléseiről. A család tagjait lehangoló férj/feleség nem erős, hanem erőszakos egyéniség. A mindig, mindenben engedékeny feleség/férj nem szelíd, hanem éretlen ember. Az önfelegyelem megelőzi, a megbocsátás megszünteti a békétlenséget.